

ประโยค ป.ธ. ๔
 แปล มครเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๗

๑. อิติ ยถาวุตต์ มาตาปิตุอุภูจ้านัน อิศ ปลัสาทีนมาวหนโต มงฺกณฺติ วุจฺจตีติ ฯ อปโร นโย ฯ อุภูจ้านัน นาม ภรณกิจจกรณ- กุลวัสฏฺฐปนทายชฺชารหฺปปฏิปชฺชนทกฺขิณานุปฺปทานวเสน ปรณฺจวิธึ อุภูจฺหนั ฯ เตนาห ภควา ลีคาลกสฺส นาม คหปติปฺุตตสฺส ฌมฺมึ เทเสนฺโต ปรณฺจหิ โช คหปติปฺุตต จานฺเหหิ ปฺุตเตน ปฺุรตฺถิมา ทิสสา มาตาปิตโร ปจฺจุปฺภูจาทพฺพา ภโต เน ภริสฺสสามิ กิจฺจันเฬั กริสฺสสามิ กุลวัสั จเปสฺสสามิ ทายชฺชั ปฏิปชฺชามิ อถวา ปน เนฬั เปตานิ กาลกตานิ ทกฺขิณัน อนุปฺปทสฺสามิ อิเมหิ โช คหปติปฺุตต ปรณฺจหิ จานฺเหหิ ปฺุตเตน ปฺุรตฺถิมา ทิสสา มาตาปิตโร ปจฺจุปฺภูจาทพฺพาติ ฯ

ตตถ จานฺเหหิติ เอตฺถ ติฏฺฐติ เอตฺถ ผลั ตทายตฺตวตฺตติตยาติ จานันฺ เหนุ เตนาหฏฺฐกถายัน การเนหิตีติ ฯ อตฺถสริกฺขตยา มาตาปิตฺุณัน ปฺุรตฺถิมทิสสา ภาโว โหตีติ ฯ ตถา หิ เต ปฺุตตานัน ปฺุรตฺถภาวโต อุปการิกภาวเณ ทิสสนโต อปทิสสนโต จ ปฺุรตฺถิมา ทิสสา ฯ เตนาห มาตาปิตโร ปุพฺพุปการิตาย ปฺุรตฺถิมา ทิสสตี เวทิตพฺพาติ ฯ ภโตติ อหัง อิเมหิ โปสิโต ฯ ตมฺปน ภรณัน ชาติกาลโต ปฏฺฐาย สุขปจฺจุยฺยุปลัทรเณน ทกฺขปจฺจุยฺยาปทรเณน จ มาตาปิตฺุหิ ปวตฺตติตติ โหตีติ ฯ เนติ เต มาตาปิตโร มหุลลเก ปาทโรวณนหาปนยาคุภตฺต- ทานาทีหิ ภริสฺสสามิ ฯ กิจฺจันเฬั เนสนฺติ อหัง อตฺตโน กิจฺจันเฬั จเปตฺวา มาตาปิตฺุณัน ราชกุลาทีสุ อุปฺปนฺนกิจฺจันเฬั คนฺตฺวา กริสฺสสามิ ฯ

๒. กุลวัสั จเปสฺสสามีติ เอตฺถ ยสฺมา มาตาปิตฺุณัน สนฺตํ ฆตฺตาที อวินาเสตฺวา รกฺขัน เฬั ปรมุปราย จิตฺิยา การณัน โหตีติ ยสฺมา จ กุลปฺปเทสาทีนา อตฺตนา สทิสันเฬั ปุริสั ฆาเตตฺวา คีวายนฺ วา หตฺเต วา พทฺฐมณฺนิวลัน เหาเรตพฺพนฺติ เอวมาทีนา ปวตฺตตอธรมฺมิทวีสโต มาตาปิตโร

อปนตฺวา ตํ คาหํ วิสฺสชฺษาเปตฺวา หีสาทิวริตฺติยา ปวตฺเต ฌมฺมิกวํเส จปนเน
 เจว เตหิ ทินฺนทานานุปฺจฺฉินฺทเนน จ อายตี เตสํ ปรมฺปฺรา หริตา โหติ
 ตสฺมา ตมตฺถํ ทสฺเสตฺตฺมาห มาตาปิตฺตฺนํ สนฺตํ เขตฺตวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 อวินาเสตฺวา รกฺขณฺโตปฺปิ มาตาปิตโร อฌมฺมิกวํสโต หริตฺวา ฌมฺมิกวํเส
 จปนฺโตปฺปิ กฺลวํเสน อภตฺตานิ สลาภกตฺตาทีนํ อนุปฺจฺฉินฺทิตฺวา ปวตฺเตนฺโตปฺปิ
 กฺลวํสํ จเปติ นามาทิ ฯ ทายชฺชํ ปฏฺธิปชฺชามิตฺติ เอตฺถ ยสฺมา ทายชฺชปฺปฏฺธิลาภสฺส
 โยคฺยภาเว ปวตฺตมาโนเยว ทายชฺชํ ปฏฺธิปชฺชติ นาม น อิตโร ตสฺมา ตมตฺถํ
 ทสฺเสตฺตฺมาห มาตาปิตโร อตฺตโน โอวาเท อวตฺตมาเน มิจฺฉาปฏฺธิปฺนเน
 ทารเก วินิจฺฉยํ ปตฺวา อปฺตฺตเก กโรนฺติ เต ทายชฺชารหา น โหนฺตีติ ฯ ตตฺถ
 วินิจฺฉยํ ปตฺวาติ ปฺตฺตสฺส จ วิสฺสชฺชนนฺติ เอวมาคตํ วินิจฺฉยํ อาคมฺม ฯ
 ทกฺขิณฺนติ เตสํ ปตฺติทานํ กตฺวา ตตฺติยทิวสโต ปฏฺฐจาย ทานํ อนุปฺปทสฺสามิ
 ฯ กิมนฺตฺตฺนติ เจ ฯ ตํ เตสํ ปาเปตฺตํ ฯ กิมนฺเตตํ ทานํ เปตานํ ปาปฺณาตีติ ฯ
 น เหตุ อมฺเหหิ วตฺตพฺพมตฺถิ ภควตาเอว พฺยาถตฺตฺตฺตา ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มครเป็นไทย

๑. การบำรุงบิดามารดา ตามที่กล่าวแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “เป็นมงคล” เพราะเป็นเหตุนำมาซึ่งอิฐผลทั้งหลายที่มีความสรรเสริญเป็นต้นในโลกนี้ ด้วยประการฉะนี้ แล ฯ

บัณฑิตพึงทราบนัยอื่นอีก ฯ การบำรุง ๕ อย่าง คือการเลี้ยงดู การช่วยทำกิจ การการดำรงวงศ์สกุล การประพฤตีสสมควรแก่ความเป็นผู้รับมรดก และการตามเพิ่มให้ ซึ่งทักษิณา ชื่อว่า การบำรุง ฯ ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อจะทรงแสดงธรรม แก่คฤหบดีบุตรชื่อ สีกาละ จึงตรัสว่า คฤหบดีบุตร ทิศเบื้องหน้าคือบิดามารดา อันบุตรพึงบำรุงด้วยฐานะ ๕ ประการ คือ เราอันท่านเลี้ยงมาแล้วจักเลี้ยงท่านตอบแทน ๑ จักทำกิจการงานของท่าน ๑ จักดำรงวงศ์สกุล ๑ จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่ความเป็นผู้ควรรับมรดก ๑ ก็อีกอย่างหนึ่ง เมื่อท่านถึงแก่กรรมล่วงลับไปแล้ว จักตามเพิ่มให้ซึ่งทักษิณา ๑ คฤหบดีบุตร ทิศเบื้องหน้าคือบิดามารดา บุตรพึงบำรุงด้วยฐานะ ๕ ประการ เหล่านี้แล ฯ บรรดาบทเหล่านั้น ในบทนี้ว่า จานเหติ พิงทราบวินิจฉัยดังนี้ ผลย่อมตั้งอยู่ในการณ์นั้น เพราะความที่ผลนั้นเกี่ยวเนื่องด้วยการณ์นั้น เหตุนี้ การณ์นี้ ชื่อว่า ฐานะ (เป็นที่ตั้ง) คือ เหตุ ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวไว้ในอรรถกถาว่า การณเหติ ฯ ความที่บิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า เพราะบัณฑิตเห็นตรงกัน โดยเนื้อความ ฯ จริงอย่างนั้น บิดามารดาเหล่านั้น ชื่อว่า เป็นทิศเบื้องหน้า เพราะเป็นผู้อยู่เบื้องหน้าแห่งบุตรทั้งหลาย และเพราะแสดงคืออ้างโดยความเป็นผู้มีอุปการะ (มาก่อน) ฯ ด้วยเหตุนี้ พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า บิดามารดา พิงทราบว่าเป็นทิศเบื้องหน้า เพราะท่านเป็นผู้มีอุปการะมาก่อน ฯ บทว่า ภโต ความว่า เราอันบิดามารดาเหล่านี้เลี้ยงมาแล้ว ฯ ก็การเลี้ยงนั้น เป็นกิจที่บิดามารดาให้เป็นไปแล้ว ด้วยการนำปัจจัยแห่งสุขเข้ามา และด้วยการนำปัจจัยแห่งทุกข์ออกไป จำเดิมแต่กาลที่บุตรเกิดแล้ว ฯ บทว่า เน ความว่า

เรายังเลี้ยงบิดามารดาเหล่านั้น ผู้แก่เฒ่า ด้วยกิจมีการล้างเท้า ให้อาบน้ำ ให้อาญ และภักตเป็นต้น ๆ สองบทว่า กิจจัม เนติ ความว่า เรายังพักกิจของตนไว้ก่อน แล้วไปทำกิจที่เกิดขึ้นในราชสกุลเป็นต้นของบิดามารดา ฯ

๒. ในฐานะนี้ว่า กุลวสิ จเปตุสสามิ พิงทราบวินิจฉัยดังนี้ เพราะเหตุที่ การไม่ให้สมบัติของบิดามารดามีนาเป็นต้นให้สูญเสียไป รักษาไว้ เป็นเหตุ แห่งการตั้งมั่นสืบต่อไป (แห่งวงศ์สกุล) ของบิดามารดาเหล่านั้น และเพราะ เหตุที่การสืบต่อไป (แห่งวงศ์สกุล) ของบิดามารดาเหล่านั้น ย่อมเป็นอันบุตร นำไปแล้ว ด้วยการนำบิดามารดา ออกจากวงศ์ ที่ไม่ตั้งอยู่ในธรรมเป็นไปโดย นัยเป็นต้นอย่างนี้ว่า พวกเราพึงมาบุรุษคนหนึ่ง ผู้ทัดเทียม กับตนด้วยสมบัติมี สกุลและประเทศเป็นต้นแล้ว ให้นำกำไลมณีที่ผูกไว้ที่คอหรือที่มือออกไป แล้วให้เลิกละความยึดถือนั้นเสีย (ให้) ดำรงอยู่ในวงศ์ที่ประพฤติธรรมอันดำเนิน ไปแล้ว ด้วยการงดเว้นจากอกุศลกรรมมีการเบียดเบียนเป็นต้น และด้วยการ ไม่ตัดทอนทานที่บิดามารดาเหล่านั้นให้แล้ว ฉะนั้น เพื่อจะแสดงความนั้น พระอรรถถาจารย์ จึงกล่าวว่า บุตรไม่ทำให้สมบัติของบิดามารดา มีนา สวน เงิน ทอง เป็นต้น สูญเสียไป รักษาไว้ก็ดี นำบิดามารดาออกจากวงศ์ที่ไม่ตั้งอยู่ ในธรรมแล้ว (ให้) ดำรงอยู่ในวงศ์ที่ตั้งอยู่ในธรรมก็ดี ไม่ ตัดทอนภักตทั้งหลายมี สลากภักตเป็นต้น ที่วงศ์สกุลนำสืบต่อกันมาแล้วให้เป็นไปอยู่ก็ดี ชื่อว่า ดำรง วงศ์สกุล ฯ

ในฐานะนี้ว่า ทายชฺหิ ปฏิปชฺชามิ พิงทราบวินิจฉัยดังนี้ เพราะเหตุที่ บุตรประพฤติอยู่ในความเป็นผู้สมควรแก่ความเป็นทายาท ชื่อว่า ปฏิบัติ (เหมาะสม) กับความเป็นผู้รับทรัพย์มรดก บุตร นอกนี้ไม่ชื่อว่า ปฏิบัติ กับ ความเป็นผู้รับทรัพย์มรดก ฉะนั้น เพื่อจะแสดงความนั้น พระอรรถถาจารย์ จึงกล่าวว่า บิดามารดาถึงความตัดขาดกับเด็ก (บุตร) ทั้งหลายที่ไม่ประพฤติอยู่ ในโอวาทของตน ปฏิบัติผิด ทำให้ไม่เป็นบุตร, บุตรเหล่านั้น ย่อมไม่เป็นผู้ สมควรแก่ความเป็นทายาท ฯ บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า วินิจฺจนํ ปตฺวา

ความว่า ถึงการตัดขาดแล้วอย่างนี้ว่า ก็เราทิ้งบุตรละ ๆ บทว่า **ทกฺขิณฺ** ความว่า
เรารู้จักทำการให้ส่วนบุญแก่บิดามารดาเหล่านั้น แล้วตามเพิ่มให้ท่าน ตั้งแต่วัน
ที่ ๓๑ ถ้ามีคำถามว่า เพื่ออะไร ? ก็พึงตอบว่า เพื่อให้ท่านนั้นถึงแก่บิดามารดา
เหล่านั้น ๆ ถ้ามว่า ก็ท่านนั้น ย่อมถึงแก่บิดามารดาผู้ล่วงลับไปแล้วจริงหรือ ?
ก็ในปัญหาข้อนี้ ข้าพเจ้าไม่จำต้องเฉลย เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าเอง ก็ทรง
พยากรณ์ไว้แล้ว ๆ

พระเทพเวที อากาศโร วัดสังเวชวิศยาราม
สนามหลวงแผนกบาลี

แปล
ตรวจแก้.